

1. В. Хижинський. Час I. Час II / V. Khyzhynskyi. Time I. Time II. 2016

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

РОЗДІЛ 3.

**ХУДОЖНІ ВИДОЗМІНИ
ТА ПЕРЕТВОРЕННЯ
ДЕКОРАТИВНОГО
МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ –
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

SECTION 3.

**ARTISTIC MODIFICATIONS
AND TRANSFORMATIONS
OF THE DECORATIVE
ARTS OF UKRAINE
IN THE SECOND
HALF OF THE 20TH –
EARLY 21ST CENTURIES**

2. О. Дворак-Галік. Подих води
O. Dvorak-Halik. *Breath of Water*. 2014

3. І. Ковалевич. Карнавал
I. Kovalevych. *Carnival*. 2008

3.1. АВТОРСЬКА ХУДОЖНЯ КЕРАМІКА: РОЗМАЇТІСТЬ МИСТЕЦЬКИХ СПРЯМУВАНЬ

У царині професійної художньої кераміки, як і загалом у декоративному мистецтві України, після розвалу державно-комуністичної системи одіозний панівний метод радянської культури – соціалістичний реалізм – безповоротно відійшов у минуле, а натомість відкрилася феноменальна мистецька панорама.

Художня кераміка періоду глобалізації (кінець 1980-х – 2010-ті) видається вельми яскравою в розмаїтості новаторських шукань національної своєрідності, у стилях класичного модернізму та постмодернізму. Багатоманітність індивідуальних пошуків, разом із відкритим протистоянням різних течій, на тлі здорового творчого змагання митців, на відміну від тоталітарних часів, визнається нормою. Особливість мистецької ситуації в цей період – співіснування різновекторних стильових тенденцій: традиційного й новітнього, ужиткового та нефункціонального – усе це рівною мірою знаходить місце в загальному спектрі художньої культури та міцно утверджується у сфері пластичних мистецтв.

3.1. AUTHOR'S ART CERAMICS: DIVERSITY OF ARTISTIC TRENDS

In the field of professional art ceramics, as well as in the decorative arts of Ukraine as a whole, a phenomenal art panorama opened up after the collapse of the communist state system accompanied by the irrevocable departure from the odious method of socialist realism that prevailed in Soviet culture.

Art ceramics of the period of globalization (late 1980^s-2010^s) appears to be quite striking in the diversity of innovative pursuits of national identity, in the styles of classical modernism and postmodernism. The variety of individual searches, along with the open opposition of various movements against the backdrop of a healthy creative competition of artists, in contrast to the totalitarian regime, is recognized as the norm. The peculiarity of the artistic situation during this period is the coexistence of multi-vector stylistic trends: traditional and new, applied and non-functional – all this equally finds a place in the general spectrum of artistic culture and is firmly established in the field of plastic arts.

Фінансова скрута, різка зміна соціально-економічних умов і занепад художньої промисловості в Україні в 1990-х рр. не сповільнили творчих пошуків у т. зв. артівській (авторській) кераміці. Це час, коли професійна кераміка відчайдушно намагалася емансипуватися від традиційної для неї виключно вжиткової функції, та яскраво утверджувала свою внутрішню естетичну незалежність, самодостатність, самоцінність. За новою парадигмою, кераміка, хоча й залишається міцною "гілкою" незмінно квітучого могутнього "дерева" декоративно-прикладного мистецтва України, проте, подібно до образотворчих видів, також здатна на творення образів у формах станково-декоративних панно, декоративної пластики, артоб'єктів, які мають існувати в інтер'єрному середовищі, у виставковому та музейному просторі, "прикладаючись" насамперед до образотворення, уяви та душі глядача.

Наприкінці ХХ ст. кераміка вийшла далеко за межі утилітарності та перетворилася на своєрідний синтетичний різновид творчості, що об'єднує засоби художньої виразності та технічні прийоми скульптури, живопису, графіки. Серед інших видів декоративного мистецтва кераміка стала піонером формотворчих експериментів. Вона виразно виявляє багатоманітність образних, конструктивних, фактурних властивостей керамічних матеріалів: глини, шамоту, кам'яної маси, фаянсу, порцеляни. Тому, здавалося б, відносно крихка, проте художньо невичерпна, нескінченна за багатогранними якостями керамічної маси та кольором, за фантастичними перетвореннями, що відбуваються в печі під час випалу, кераміка залишається причетною до вічності.

Financial difficulties, a sharp change in the socio-economic conditions and the decline of the art industry in Ukraine in the 1990s did not slow down the creative search for the so called "art" (author's) ceramics. This was the time when professional ceramics desperately tried to "emancipate" itself from its exclusively utilitarian function, vividly asserting its internal aesthetic independence, self-sufficiency, and self-worth. According to the new paradigm, although ceramics remains a strong "branch" of the ever-blooming powerful "tree" of decorative and applied arts of Ukraine, however, like the fine arts, it is just as capable of creating images in the forms of decorative-easel panels, decorative sculptural plastic art works, or art objects that must exist both in the interior environment and in the exhibition and museum space, "aiming", first of all, at the image-making, at the associative thinking, imagination and the soul of the viewer.

At the end of the 20th century ceramics went far beyond utilitarianism and turned into a kind of synthetic form of creativity, which combines the means of artistic expression with the techniques of sculpture, painting and graphics. Among other forms of decorative arts, ceramics pioneered the form-building experiments. It clearly reveals the variety of figurative, structural, and textural properties of such ceramic materials as clay, fireclay, stoneware, faience, and porcelain. Therefore, seemingly relatively fragile, but artistically inexhaustible, infinite in the multifaceted qualities of the ceramic mass and color, in the fantastic transformations that take place in the kiln, ceramics remains to be an everlasting art form.

Professional art ceramics of the 1990s – 2010s period is a multivariant phenomenon, which is formed on the

4. Г. Ошуркевич. Дерева та Води (триптих)
G. Oshurkevych. Trees and Waters (triptych). 2013

Професійна художня кераміка періоду 1990–2010-х рр. є різноманітним явищем, яке формується із "досвіду, установок, трансляцій цінностей і генерування ідей різними художніми генераціями"¹.

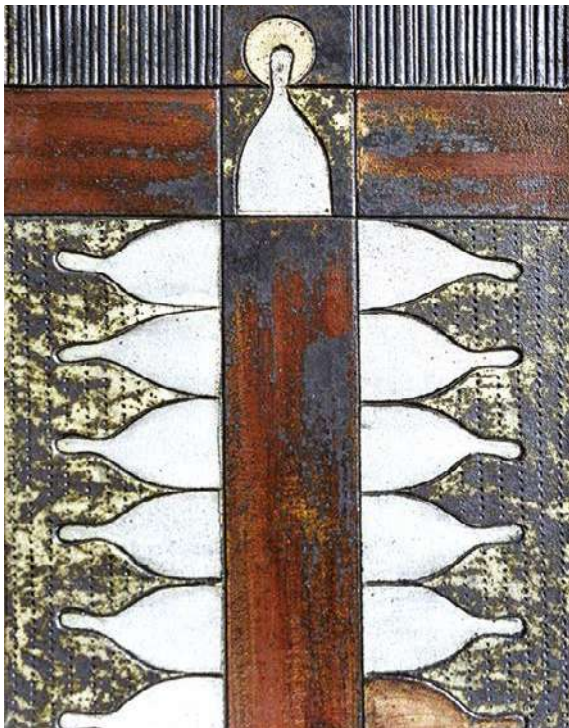
Стан цього виду пластичного мистецтва передусім зумовлює еволюція професійної кераміки попереднього періоду. Тоді поступово розширилося коло актуальних тем сучасності, з'явилась багатоплановість інтересів художників, різноманітність у формотворенні². Генерація майстрів 1970–1980-х рр. прямувала "до посилення домінуючого значення творчої індивідуальності"³, а "головним здобутком творчих пошуків стала поява робіт нового типу – унікальних композицій станково-декоративного характеру, які виражали власні авторські концепції, і у яких складний синтез художніх засобів визначав багатство образно-асоціативного впливу на глядача"⁴. Видатні творці того покоління: О. Міловзоров, Н. Ісупова, Н. Федчун, З. Флінта, Т. Левків, Р. Петрук, І. Туманова, У. Ярошевич, О. Безпалків, Г. Ошуркевич, І. та Л. Ковалевичі, З. Береза, М. Кравченко – у 1970–1980-х рр. скеровували свої пошуки в русло новітніх образів чи будували твори на доволі традиційних, проте суттєво змінених формах, зокрема посудин (мисок, глеків, горщиків). Завдяки цьому кераміка почала поступово переходити в категорію станково-декоративної пластики, що яскраво виявляла риси образотворення. Це позначилося й на творчих прагненнях керамістів 1990–2010-х рр.

З іншого боку, у мистецтві останніх десятиріч гучно заявляє про себе "пострадянська генерація молодих

basis of "experience, attitudes, transmissions of values, and generation of ideas by different artistic generations"¹.

The state of this type of plastic art is determined, first of all, by the further evolutionary development of professional ceramics of the previous period. Then the range of topical issues of modern times gradually expanded, and the multiplicity of artists' interests and diversity in form-building emerged². The generation of masters of the 1970^s–1980^s went "to strengthen the dominant role of creative individuality"³, and "the main achievement of creative search was the emergence of the works of a new type – unique compositions of decorative-easel character that expressed the authors' own concepts, and in which a complex synthesis of artistic means determined the richness of figurative and associative impact on the viewer"⁴. In the 1970^s and 1980^s, outstanding creators of that generation O. Milovzorov, N. Isupova, N. Fedchun, Z. Flinta, T. Levkiv, R. Petruk, I. Tumanova, U. Yaroshkevych, O. Bezpalkiv, G. Oshurkevych, I. and L. Kovalevych, Z. Bereza, and M. Kravchenko directed their searches in line with the latest images or based their works on rather traditional though significantly transformed forms, including vessels (bowls, pitchers, pots). Due to this, ceramics began to gradually move into the rank of decorative-easel sculptural plastic art that clearly displayed the features of image-making. This was reflected in the creative aspirations of ceramists in the 1990^s–2010^s.

On the other hand, in the art of recent decades, the "post-Soviet generation of young creators"⁵, who turned

5. С. Андрусів. Тайна вечеря
S. Andrusiv. The Last Supper. 2017

6. Є. Портнова. Homo sapiens I
Ye. Portnova. Homo sapiens I. 2017

7. О. Міловзоров. Телефонні розмови
O. Milovzorov. Telephone Conversations. 1983

креаторів⁵, які перетворили професійну кераміку на територію вільного творчого пошуку. "Креаторам"⁶ притаманні творча розкутість, прагнення до нетрадиційних, часто парадоксальних за своєю образністю, новаційних форм, суголосних сучасному образотворчому мистецтву України, яке розвивається в контексті загальноєвропейського художнього процесу. Це ускладнює категорійний поділ художньої творчості керамістів та спричиняє її структурну неоднозначність. Справді, у 2010-х рр. професійна кераміка великою мірою є мистецтвом абстрактних та асоціативно-зображальних багатопланових за контекстом образів, і візуальні вислови керамістів іноді досить складно окреслити вербально (згадаймо твори 2010-х рр. київських художників О. Дворак-Галік, В. Хижинського, Ю. Мусатова, Є. Портнової, Г. Міміношвілі, та ін.). На початку XXI ст. авторська кераміка віддзеркалює багатовекторну систему естетичних поглядів, уявлень, критеріїв, що існують у доволі неструктурованому світі сучасного мистецтва.

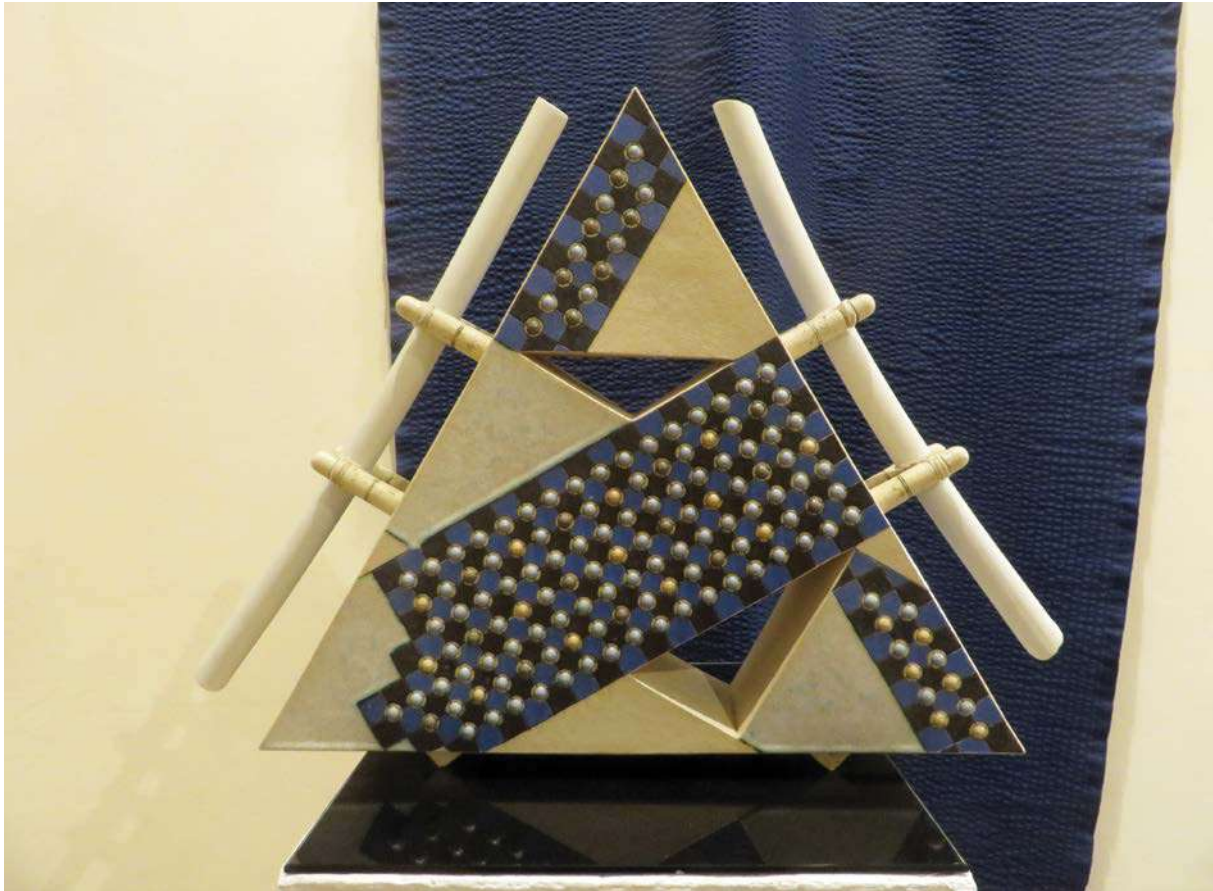
Порівняно з попереднім періодом, у 1990–2000-х рр. українські майстри професійної кераміки ще більше поглиблюють образно-пластичні пошуки, нетрадиційно використовують керамічні матеріали, відкривають у них приховані художньо-емоційні можливості, творчо переоцінюють спадщину й традиції

8. А. Лисик. Весна
A. Lysyk. Spring. 2016

professional ceramics into a territory of free creative search, have made a name for themselves. The "creators"⁶ are characterized by creative unfetteredness, the desire for non-traditional, often paradoxical in their figurativeness innovative forms that are consonant with the modern visual art of Ukraine, which is developing in the context of the pan-European artistic process. This complicates the categorization of ceramists' artistic creativity and causes its structural ambiguity. Indeed, in the 2010^s, professional ceramics was in large measure the art of abstract and associative-pictorial multilayered contextual images, and the visual statements of ceramists were sometimes quite difficult to define verbally (let's mention here the works created in the 2010^s by Kyiv artists A. Dvorak-Halik, V. Khyzhynskyi, Yu. Musatov, Ye. Portnova, G. Miminoshvili, and others). At the beginning of the 21st century, professional ceramics reflects a multi-vector system of aesthetic views, ideas, and criteria that exist in a rather unstructured world of contemporary art.

Compared to the previous period, in the 1990^s-2000^s, Ukrainian masters of professional ceramics further deepened their figurative and plastic searches, unconventionally used ceramic materials, discovered their hidden

9. В. Хижинський. Воїн світла 2
V. Khyzhynskiy. Warrior of Light 2. 2011

10. О. Міловзоров. Складень
O. Milovzorov. "Folding Icon". 1990

народного мистецтва, увесь багатющий художній досвід та естетичні ідеали мистецтва ХХ ст.

"Художньою практикою накопичено досвід плідних контактів між професійним (вченим) мистецтвом та народною творчістю – двома субкультурами", – погодьмося із цим твердженням історика мистецтва О. Петрової⁷. І твори українських професійних художників-керамістів, у генетичній пам'яті яких закладено знаково-символічну систему предків і традиції національної культури, також підтверджують думку науковиці. Вони дивують оригінальністю авангардного мислення, неочікуваними, часом парадоксальними рішеннями, новизною образно-пластичних знахідок у різних художньо-стильових напрямках: неофольклоризм, неоавангард, неоархаїка, неопримітив, неоміфологізм, – які пов'язані з ідеєю ретрансляції художніх традицій давнього минулого та збереження етнокультурної ідентичності⁸.

artistic and emotional possibilities, creatively reassessed the heritage and traditions of folk art, all the wealth of experience and aesthetic ideals of art of the 20th century. "Artistic practice has accumulated the experience of fruitful contacts between professional (trained) art and folk art – two subcultures," – let's agree with this statement of art historian O. Petrova⁷. And the works of Ukrainian professional ceramic artists, whose genetic memory contains the sign-and-symbol system of their ancestors and the traditions of national culture, also confirm the opinion of the scholar. The above works surprise with the avant-garde originality of thinking, unexpected, sometimes paradoxical, solutions, the novelty of figurative-plastic finds in different artistic-style movements: neo-folklorism, neo-avant-garde, neo-archaic, neo-primitive, neo-mythologism – associated with the idea of retranslation of the artistic traditions of the ancient past and the preservation of ethnocultural identity⁸.

11, 12. Ю. Войтович. Із серії "Гейша" / Yu. Voytovych. From the "Geisha" series. 2017